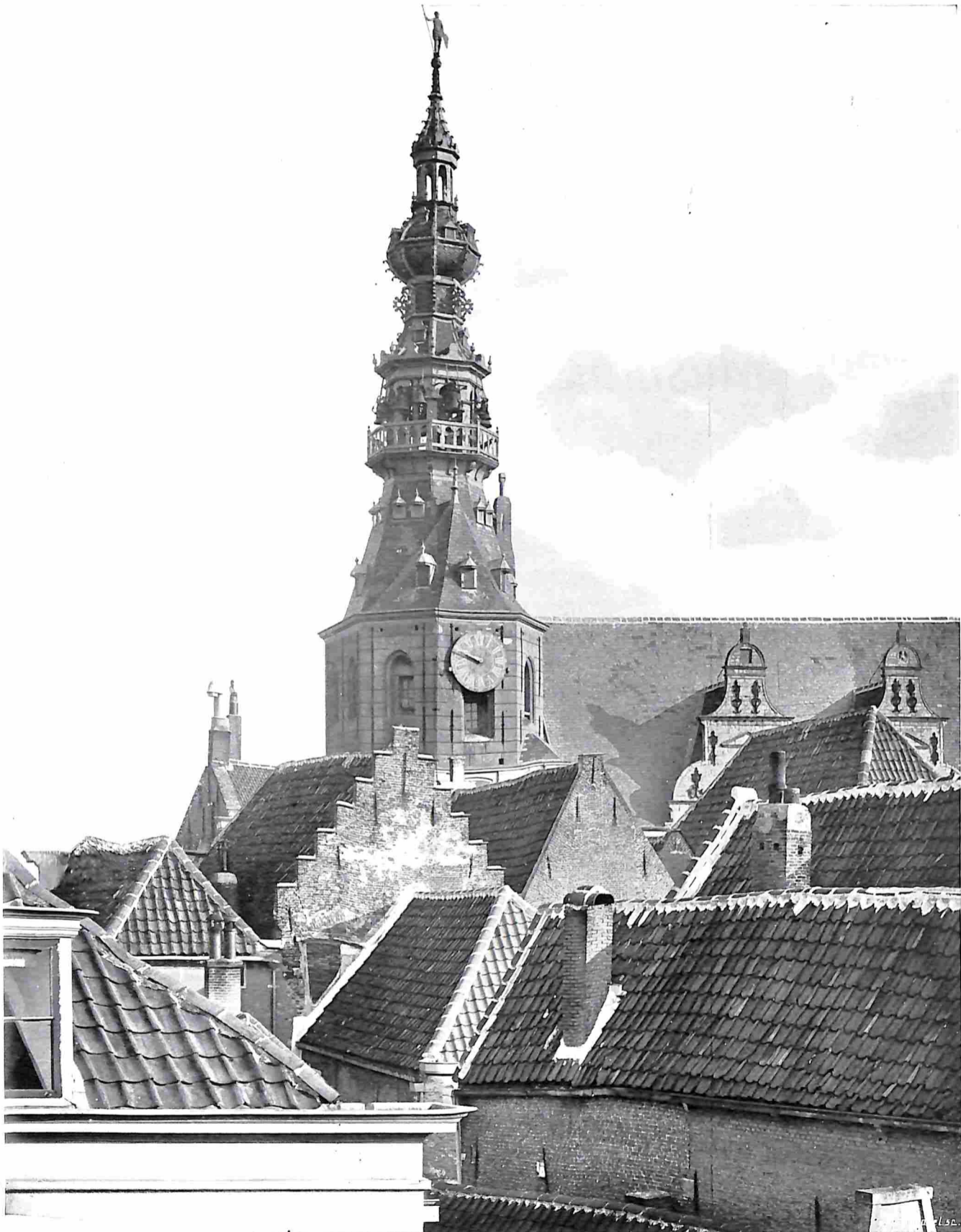

BUITEN

30^E JAARGANG N^O. 34

ZATERDAG 22 AUGUSTUS 1936

DE STADHUISTOREN TE ZIERIKZEE
(BIJ HET ARTIKEL: „ZIERIKZEE”)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

SCHANDAAL IN HET COLLÈGE MUSULMAN, DOOR ROBERT VON WATTENWYL	BLZ. 398—399, 408
ZIERIKZEE (GEÏLL.), (SLOT), DOOR DIRK L. BROEDER	BLZ. 400—403
ZOMER (GEÏLL.), DOOR M. BARENDRECHT—HOEN	BLZ. 402—405
VAN EEN PAREL, EEN PARADIJS EN EEN REUS (DE REUS. — II. VAN MENSCHEN), (GEÏLL.), DOOR W.	BLZ. 405—406
DE SCHOLEKSTER (GEÏLL.), DOOR R. J. DE STOPPELAAR.	BLZ. 407—408
BLARICUMSCHE BOER MET BLAASPIJP BIJ DEN HAARD (ILL.)	BLZ. 408

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten is verboden.

Schandaal in het Collège Musulman

DOOR ROBERT VON WATTENWYL

NOG omstreeks het begin dezer eeuw was Marokko een onafhankelijk, door de moderne cultuur ternauwernood beroerd rijk, het heerlijk barbaarsche land, waarvan Pierre Loti in misschien zijn mooiste boek ons een bont en pakkend beeld geschetst heeft. De oorspronkelijkheid van het land had hem zóó in geestdrift gebracht, zóó meegesleept, dat hij, ofschoon Franschman, onbewimpeld de hoop uitsprak, dat Marokko nog lang zijn echt wild wezen zou mogen bewaren.

Zijn wensch is niet in vervulling gegaan. Enkele jaren, nadat een romantische reis hem naar Fez gebracht had, zijn de Fransche troepen — en met hen Europa — in dat sprookjesland uit de Duizend en Een Nacht binnengevallen. Weer eens overstroomde een golf veroveraars den bodem van Noord-Afrika, weer eens zou de nieuwe heerschappij het aangezicht en de zeden van het land van den grond af wijzigen. Waar een jaar tevoren nog prairie was, waarop Bedoeïnen hun tenten op sloegen, stonden plotseling moderne steden met hooge huizen, trams, gasfabrieken en elektrische centrales. Als paddestoelen schoten de „Villes Nouvelles” aan de randen der oude Arabische steden uit den grond; in koortsachtig tempo schreed de ontwikkeling verder. In weinige jaren ontstond een nieuwe wereld, welke de denkbaar grootste tegenstelling vormde met die, welke voor haar het veld ruimde; een wereld, waarin begrippen als winst, voortgang en verhandelbaar-maken het denken, leven en streven der menschen beheerschen, in de plaats van het vroeger verheerlijkte getreden zijn.

En toch is voor een aanzienlijk deel — niet slechts in afgelegen gebieden, maar ook in de onmiddellijke nabijheid der Fransche vestigingen — het oude Marokko in gansch zijn eigenaardigheid en oorspronkelijkheid behouden gebleven. Maar-schalk Lyautey, de veroveraar en eerste resident-generaal van Marokko, aan wiens doorzetten en

militaire energie Frankrijk het vóór alles te danken heeft, dat Noordwest-Afrika gedurende den oorlog niet weer verloren ging, wijdde er al zijn aandacht aan, dat de Muzelmansche wereld door de omwenteling in haar belangen zoo min mogelijk zou worden aangetast. Hij was vol liefde voor hen, wier grootste vijand hij toch was, vol geestdrift uit kunstzinnig oogpunt voor de wereld, tot welker ondergang, trots alles, *hij* den eersten stap deed.

Het zuiverst echter en in den besten vorm heeft de traditie der Islamitische cultuur in Fez stand weten te houden. Reeds uiterlijk zijn hier de nieuwe en de oude wereld geheel van elkander gescheiden. Op de hoog gelegen vlakte in de richting van Meknes staat de stad, die de Franschen voor zich gebouwd hebben. Breede, rechte straten, witte gebouwen in kubieke vormen, zonder ornamentering en versiering en in historische stijlen. Reeds het architectonische uiterlijk spreekt van den wil tot stoutmoedig scheppen, scheppen vol vertrouwen, dien de pioniers bezielde. Daar beneden, als in de holte van een hand ingebed tusschen de omliggende heuvelreeksen, ligt droomend, als in gepeins verzonken, Fez-Bali, het oude Fez, de hoofdstad en moeder van het Maghreb. Niets wezenlijks heeft zich de laatste eeuwen binnen den langzaam vallenden ringmuur gewijzigd. Nog thans kan men in de Medina¹⁾ met een beschrijving uit de zestiende eeuw — zij is afkomstig van Léon l'Africain — den weg vinden. En evenmin als het uiterlijke stadsbeeld hebben zich de levensomstandigheden, het karakter der bewoners en het geestelijke leven gewijzigd. Fez, van oudsher een der gewichtigste centra van den Islam, heeft ook thans zijn rol als religieus en intellectueel middelpunt nog niet uitgespeeld. De traditie is hier zóó sterk, dat zij nog wel langen tijd zal standhouden tegen den toenemenden druk en de verlokking van den nieuwen geest, die tegelijk met de Franschen zijn intocht in het land gehouden heeft.

De Karoein, moskee en Alma Mater tegelijk, is nog steeds het eerste heiligdom van het land en beheert jaloersch het erfdeel der hoogeschole van Cordoba en Granada. Wanneer men in de geheimnissen der universiteit — om een eenigszins omvattend begrip voor dit mengsel van theologische, philologische en philosophische faculteit te gebruiken — ingewijd is, kan men precies zeggen, wat op een bepaald uur van een bepaalden dag geleerd wordt: hetzelfde, met dezelfde woorden en met denzelfden zin, als tien en als honderd jaar geleden op het corresponderende uur van den corresponderenden dag.

Wat het is, dat achter de veertien geheimzinnige poorten, in de door prachtige zuilengangen omgeven gehoorzalen geleerd wordt?

Grondslag, regels en varianten van een eindeloos gecompliceerde grammatica, die niemand — zelfs de grootste geleerde niet — volkomen beheerscht. (Dit is ook de reden, waarom zij onafgebroken groeit en ingewikkelder wordt: daar men niet wil toegeven, dat de wijzen van het volk fouten gemaakt hebben, worden telkens nieuwe regels opgesteld, wààrom men zich in eenig bijzonder geval niet naar de gewone overlevering moet uitdrukken.) Vooral echter de Koran en nog eens de

1) de oude stad.

Koran. En aan elke Soere ¹⁾ zijn eindelooze meditaties en speculaties vastgeknoopt, misschien wel blijkgevend van een spitsen geest, maar volkosholastiek, die hier gecultiveerd wordt en reeds lang is de laatste vonk geest onder het welig tierende onkruid van de letter verstikt. En toch zijn nog steeds honderden jongelieden bereid, in de Medersen, de door machtige vorsten uit de 14e en 15e eeuw gestichte woon- en gebedsplaatsen der studenten, een triest en kommervol monniken- en bedelbestaan te leiden, om een zwakke afstraling deelachtig te worden der wijsheid, die eens van Caïro en de Andalusische scholen uitging.

Zoo groot zijn de tegenstellingen tusschen het karakter der Nieuwe Stad en de atmosfeer van de Medina, zoo volkomen antipoden van wereldbeschouwing en levensvorming zijn hier in elkaars onmiddellijke nabijheid gekomen, dat tot dusver zoo goed als geen vermenging, geen nivelleering tot stand gekomen is. Er liggen slechts drie kilometer tusschen de beide steden, maar deze kleine afstand scheidt twee werelddeelen en twee tijdperken, vormt de nauwelijks overbrugbare kloof tusschen een chaotisch opbrekende ontwikkeling en de eeuwen geleden stilgelegde, uitgekristalliseerde levensvormen.

Slechts langzaam, heel geleidelijk, worden ragfijne draden over en weer, van de eene naar de andere zijde gespannen. Een dezer verbindingsen, misschien de fijnste en meest waardevolle, is het Collège Musulman, waarop omstreeks honderd Arabische jongelui van Fransche leeraren een veelomvattende opleiding krijgen in den zin onzer gymnasia.

Het mooie gebouw, door de Franschen opgetrokken in den stijl van het land, staat niet boven, in de Nieuwe Stad, en ook niet binnen de muren der Medina, maar — symbolisch voor het voltrokken huwelijk tusschen Orient en Occident — halverwege, aan den rusteloos drukken weg, die van de Boeijloed-poort omhoog leidt naar Fez-Djdid, de Mellah en de Europeesche wijk. Het gelijkt in niets op de schoolgebouwen, die wij in onze steden ontmoeten. Een kloosterlijk zwijgen heerscht in den lichten binnenhof, in welks midden, in de schaduw van een krans van oranjeboomen en omgeven door tegel-geplaveide paden, een kostelijk gevormde kelk zijn fonkelend water in een bonte schaal laat klateren. Onhoorbaar en plechtig schrijden de leerlingen in hun flets-getinte djellaba's over de marmeren tegels der zuilengangen.

Het is — ofschoon op het Collège Muselman ongeveer hetzelfde onderwezen wordt als op onze middelbare scholen en de studie besloten wordt met een soortgelijk examen — een andere geest, die hier heerscht. Het Collège Musulman is voor zijn leerlingen niet een noodzakelijk kwaad, een weg tot aanzien, verdienste en succes, niet beter en niet slechter dan een andere. (Het bezorgt hun integendeel meest slechts nadeelen: van beide zijden, door de Franschen en door hun landslieden met wantrouwen gadeslagen, verliezen zij maar al te dikwijls hun houvast en worden mislukte, ontwortelde lieden.) Iets geheel anders drijft de zoons van kooplieden en beambten, om zich in te laten schrijven

in de lijsten van het Collège Musulman. Voor hen is de aanraking met de geestelijke fundamenten van onze cultuur nog een echt avontuur: een nieuwe rijke en wijde geestelijke wereld, ongedachte mogelijkheden van kennis openen zich voor hen. Achter den hoogen witten muur, om dien weelderigen tuin, in deze romantische omraming, speelt zich zoiets als een kleine Renaissance af. Bevrijd van de beperkingen eener al te orthodoxe religieusiteit en aftandsche, kronkelige sophisterijen, bevrucht door eene jongen, voorwaarts strevendenden geest, draagt de eeuwenlang overgeleverde wijsheid van het Oosten, iets van het hoogste, wat de menschelijke geest ooit bereikte, nog eens nieuwe bloesems.

Inderdaad: de stof op zichzelf, de wiskunde, het Latijn, de natuurkunde, dat alles vinden zij niets prettiger dan een Europeesche gymnasiast. Accusativus cum infinitivo en de stelling van Pythagoras zijn ook voor hen nare dingen, en de regeeringsjaren der Fransche koningen van buiten te moeten leeren komt hun begrijpelijkerwijze nog dwazer en doelloozer voor dan hun collega's aan de Seine en de Rhône. De leervakken kosten hun veel moeite, aan de besten onder hen nauwelijks minder dan aan de slechtsten van een normale Europeesche klas. Zelfs de meest begaafden, die over een verbazingwekkende fijnheid van denken, een bewonderenswaardige geestelijke helderziendheid beschikken, vertoonen, zoodra men hen voor een bepaalde, scherpomlijnde opgave zet, gapende leemten, tekortkomingen, onnauwkeurigheden, onvolkomenheden... „Foutloos” is een woord, dat in den Arabischen woordenschat blijkbaar niet bestaat. Op de hersenmachinerie dezer (wellicht laatste) dragers eener oeroude cultuur drukt de vermoeidheid van eeuwen.

Ja, het leerplan is voor jonge Arabieren nog eenige graden zinloozter dan het in onze wereld reeds is en het Collège Musulman zou waarschijnlijk een volkomen mislukt instituut zijn, indien niet enkele leeraren de kunst verstaan hadden, er een soort academie, een oord van verdieping van geest en ziel, een cel van ware cultuur van te maken.

In de eerste plaats is daar professor Gain, de docent voor Fransch en philosophie. Niemand verstaat als hij, de jonge Fassi ¹⁾ te boeien en te leiden met geestdrift te bevelen. Geen der leeraren wordt door de leerlingen bemind en geëerd als hij.

Deze kunst is hem niet in den schoot gevallen: hij heeft een flink deel van zijn leven eraan besteed, de Orientalen te bestudeeren. Toen hij aan het Collège Musulman benoemd werd, had hij reeds eenige jaren Syrië en tien jaren Cairo achter den rug. Dat hij een derde maal den weg naar den Orient vond, weersprak eigenlijk zijn plannen en bedoelingen. Toen hij na tien jaar te Kairo zijn post opgaf om naar Parijs terug te keeren, was hij moe van het Oosten, moe voor de rest van zijn leven, naar hij meende. Hij had, aldus meende hij, deze landen uitgeput, alles uit hen gezogen, wat voor hem van waarde en belang kon zijn. Parijs daarentegen leek hem onuitputtelijk in zijn rijkdom en verscheidenheid en het kwam meermalen voor, dat hij een vleugje spijt gevoelde, droomend onder palmen gewandeld te hebben, terwijl in zijn vaderland de gewichtigste dingen zich afspeelden.

(Vervolg op bladz. 408)

1) Soere = afdeeling van den Koran.

1) inwoners van Fez.

DE STADSZIJDE DER NOORD-HAVENPOORT (1599) TE ZIERIKZEE MET WONINGEN IN DE POORTGANG

ZIERIKZEE

DOOR DIRK L. BROEDER (S'ot)

HET tweede grootsche monument uit Zierikzee's historie, een gebouw, dat weliswaar dateert uit den tijd, toen de stad den climax van haar grootheid reeds bereikt en overschreden had, is het stadhuis. ☼ Wij zouden het stadhuis van Zierikzee min of meer als een wissel op de toekomst kunnen beschouwen, althans gezien in de vijftiger jaren van de 16e eeuw, want na een periode van gestadigen achteruitgang in den aanvang dier eeuw, toen vijftig of zestig groote schepen op zee vergingen, vierhonderd menschenlevens opeischend, toen in 1525 niet minder dan 125 huizen en 77 zoutketen buiten de stad in vlammen opgingen, toen in de twee jaren van pest, 1518 en 1532, ruim 6200 slachtoffers aan deze zoo gevreesde ziekte ten prooi vielen, na al deze tegenslagen dan, kwam er een zonnestraaltje aan den hemel. De handel gedijde weer eenigermate, terwijl de 17e eeuw allesbehalve ongunstig was. Of de Zierikzeeënaars nu bevroedden, dat betere dagen op til waren, weet ik niet, maar men ging ijverig door om de stad haar waardig aanzien te doen behouden. ☼ In 1554 was het stadhuis voltooid, en hoewel het in het smalle Meelstraatje niet tot zijn recht komt, is het toch een indrukwekkend monument, dat mede den roem van Zierikzee verkondigt. Hoevele groote dagen heeft dit huis der gemeente niet gekend! Doch ook hoevele dagen van droefheid. Het heeft de rijkdommen

van Zierikzee's tweede periode van bloei en grootheid aan zich zien voorbijtrekken, en het heeft den gang bergafwaarts meegemaakt. Het stadhuis heeft in het brandpunt van het gejubel der bevrijding gestaan, en het was ook de focus van de eillende der pest en van den brand. Soldaten, luidruchtig en woest, vreedzame burgers, deftige, bepruikte burgemeesters, mannen en vrouwen van de meest uiteenlopende standen, allen zijn ze eens die deuren in- of uitgegaan. ☼ De toren en het oude vleeschhuis zijn de oudste gedeelten: de rest werd later verbouwd of bijgeboaid. Het oude carillon bestaat uit veertien klokken, die door den beroemden klokkengieter Peter van den Ghein te Mechelen tusschen 1550 en 1554 gegoten zijn en dus uit den tijd van den bouw dateeren. Dit klokkespel is eenig in zijn soort, want ik geloof, als in Zierikzee meer bestaat. Heiaas moest het in 1926 vervangen worden door een nieuw, doch de oude klokken hangen in het museum ten stadhuize. ☼ Maar er is meer in dit gebouw, dat ons interesseeren zal. Zijn museum, bijvoorbeeld, is haast een unicum. Indien ik U bij een bezoek aan Zierikzee zeide, dat ik U zou meenemen naar den zolder van het stadhuis, dan zoudt ge ongetwijfeld vragen, of ik mijn tijd niet beter besteden kon in een plaats, waar van zooveel schoons te genieten valt, dan dezen zoek te brengen in hoeken en gaten.

DE ZUID-HAVENPOORT (EINDE 15^e EEUW) MET OPHAALBRUG EN DE LANDZIJDE DER NOORD-HAVENPOORT

Ik zou U laten praten en U tóch meenemen, en daar gekomen zoudt ge Uw oogen uitstaren. Zeld-

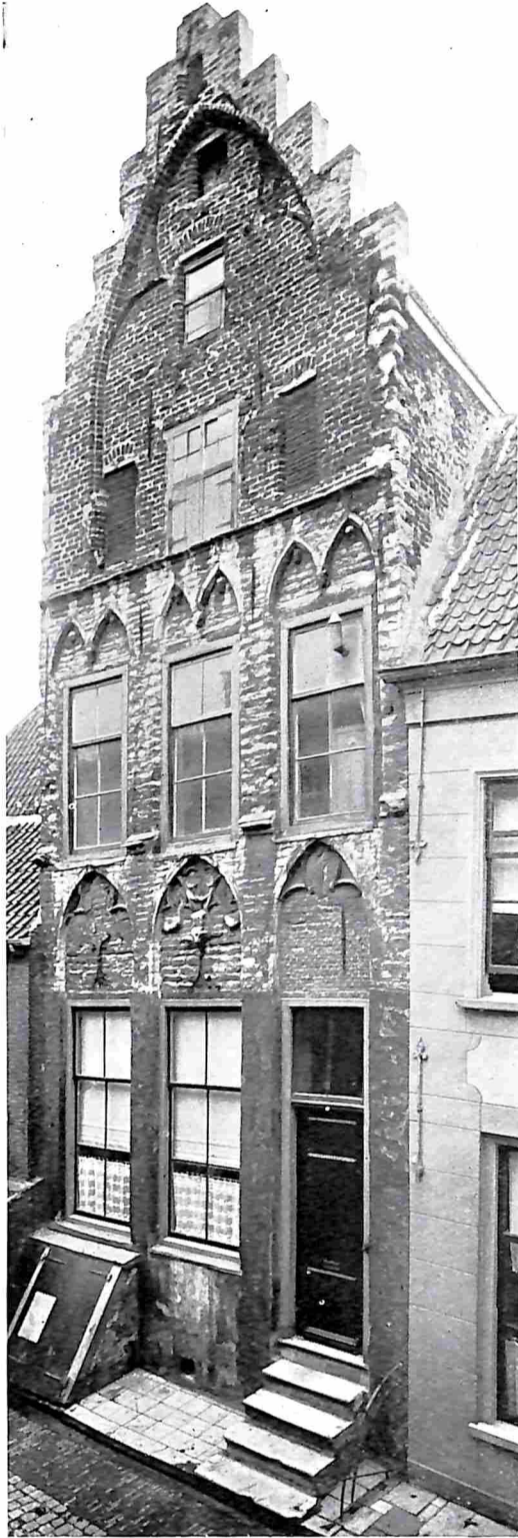

17^e EEUWSCH POORTJE IN HET KORTE GROENENDAAL TE ZIERIKZEE

zaam schoon is dit vertrek. De spierwitte wanden contrasteeren zoo wondermooi met het donkere houtwerk van die oude bekapping. Ik weet niet wie het initiatief nam om van dezen zolder, die zoo goed bewaard gebleven is, een museum te maken, maar dat staat vast, dat men in Zierikzee wel weet wat men doet. ☼ Aardige zaken uit Zierikzee's oude historie zijn daar: klokken, vlaggen, allerlei andere oudheden en oudheidkundige vondsten, ja, zelfs de kano van Zelik kan men hier bewonderen. En boven alles tjingelt lustig het carillon, ver boven die oudheden, ver boven die mooie raadzaal met haar beroemde „witjes”, boven die fraaie burgemeesterskamer met haar oude schouw, waarboven de wapenschildjes van talrijke Schouwsche heerlijkheden prijken, ver boven het schilderachtige stadje aan zijn voet. ☼ Waar ge hier ook ronddoelt, overal is het een plaisant gedoe. Reeds bij het binnenvaren van de haven wordt ge verwelkomd door oud en jong; het is daar de verzamelplaats van iedereen, die op dat oogenblik niets te doen heeft, en de komst van de boot, die den dienst onderhoudt tusschen Zierikzee en Zuid-Beveland, is een evenement, dat altijd en weer kijkgragen trekt. Welk een verschil ziet men toch, wanneer men door die straten en straatjes dwaalt. Men raakt er nooit uitgekeken! ☼ De Nieuwe Haven is lang en buigt zich om naar de Oude Haven, die gedeeltelijk gedempt is, en de stadsgrachten, die de rest van de stad omringen. Aardige huisjes staan daar langs die haven en in die nauwe, aflopende straatjes, die naar het centrum der stad leiden, waar, vooral in de buurt van het stadhuis, talrijke schilderachtige trapgeveltjes de sfeer van een oude stad zoo goed weergeven en die ertoe hebben bijgedragen, dat Zierikzee wel eens den naam van het „Nederlandsche Rothenburg” gekregen heeft. ☼ Het is curieus, dat deze stad zoo ongeschonden door de eeuwen van achteruitgang is heengegleden. Het schijnt alsof de tijd slechts als een zomer-

briesje door dit korenveld van schoonheid is gestreken: de halmen bogen mee en slechts weinige zijn geknakt. ☞ Even martiaal als vijf eeuwen geleden staat daar nog die Zuid-Havenpoort met haar houten ophaalbruggetje. Haar vier sierlijke hoektorentjes doen ons denken aan het oude stadhuis van Sluis, in Zeeuwsch-Vlaanderen. Daar heel dicht bij staat de grijze Noord-Havenpoort, langs welker muren vier eeuwen gestreken zijn. Vooral deze poort geeft U een goeden indruk van de macht van Zierikzee in vroegere dagen. Aan de stadzijde is zij breed, met woninkjes — de oude wachtlokalen — in de lange, gebogen gang, en op een der toppen van de binnengevels staat een ijzeren spits, waarvan verteld wordt, dat deze de degen van den Spaanschen bevelhebber Mondragon was. Aan den binnenkant is deze poort haast even onverbiddelijk als toen Albrecht van Saksen in 1491 zijn „blokhuys” stichtte uit de oude 14e eeuwse poort, die er weleer stond. In zekeren zin is de Nobel-poort nóg sierlijker. Dit vierkant, spitsgedakt poortgebouw aan de noordzijde der stad, met zijn 1.30 m dikke muren van Zeeuwsche moppen, schijnt ook uit de 14e eeuw te dateeren. In de 15e kreeg de poort haar tegenwoordige gedaante, en de overlevering zegt, dat haar slanke acht- en zestienkantige spitsen, die zoo schilderachtig aandoen, gebouwd werden door twee adellijke zusters, de al of niet legendarische vrouwe Anna en vrouwe Maria. Eenig mooi en majestueus staat daar die Nobelpoort, een werkelijk nobele poort, en weerspiegelt zich welgevallig in de groene wateren der oude stadsgracht, wel wetend, dat zij bovenmate schoon is in dien groenen krans van wiegend geboomte. ☞ Doch Zierikzee schijnt niet altijd door brave lieden bewoond te zijn geweest, zooals de gezusters Anna en Maria, want reeds in 1358 werd 's Gravensteen, het oude gevang, gebouwd, terwijl het tegenwoordige front twee eeuwen later verrees. Tot 1923 diende het als gevangenis, en een al te comfortabele inrichting was het niet. Licht en lucht en warmte schijnen de goelieden uit vroegere eeuwen nu niet bepaald verenigbaar geacht te hebben met het leven eens gevangenen, dies werd de delinquent, die er „gastvrijheid” genoot, in een steenen hokje in den kelder of in een even stevig doch houten appartement ergens in het gebouw zelf gestopt. Alles was in orde, als hij er maar niet uit kon ontsnappen of het er te gezellig had! ☞ En zoo dwalen we door dit schoone stedeke. Door de smalle straten der oude stad, waar de geveltjes weemoedig op ons neerzien, door de Meelstraat met zijn trapgeveltjes,

zijn stadhuis en zijn Gotisch huis, in den volksmond bekend als het „Huis der Tempeliers”, doch nooit door deze heeren bewoond, omdat de orde reeds in 1312 werd opgeheven en het huis pas uit het begin der 15e eeuw dateert. We dwaalen verder door achterstraatjes, waar aardige binnentuintjes en oude poortjes de sfeer, waarin de 17e eeuwse meester schilderde, herboren hebben. Langs de oude, groene stadsgrachten en de lommerrijke wandelingen is het heerlijk toeven en dan weer door de stad, langs die Oude Haven, waar, strakdeftig, de patriciërshuizen der 18e eeuw nog getuigenis afleggen van het schier onvergankelijke karakter van Zierikzee als voornaamste plaats op Schouwen-Duiveland. Daar staat nog het gasthuiskerkje en de oude beurs, waar, in de open galerij, heden ten dage nog sociëteit gehouden wordt door de oudjes der stad zoowel als door de jeugd, die allen in hun eigen milieu de nieuwtjes van heden bespreken en de nieuwtjes van vroeger dagen in alle geuren en kleuren ophalen. ☞ En boven dit alles houdt de Sint Lievensmonstertoren de wacht, wijst Neptunus op den stadhuisstoren van waar de wind waait en speelt het carillon zijn loflied over de stad en het land van Zierikzee.

GOTISCH HUIS TE ZIERIKZEE, IN DEN VOLKSMOND BEKEND ALS HET HUIS DER TEMPELIËREN

ZOMER

DOOR M. BARENDRECHT—HOEN

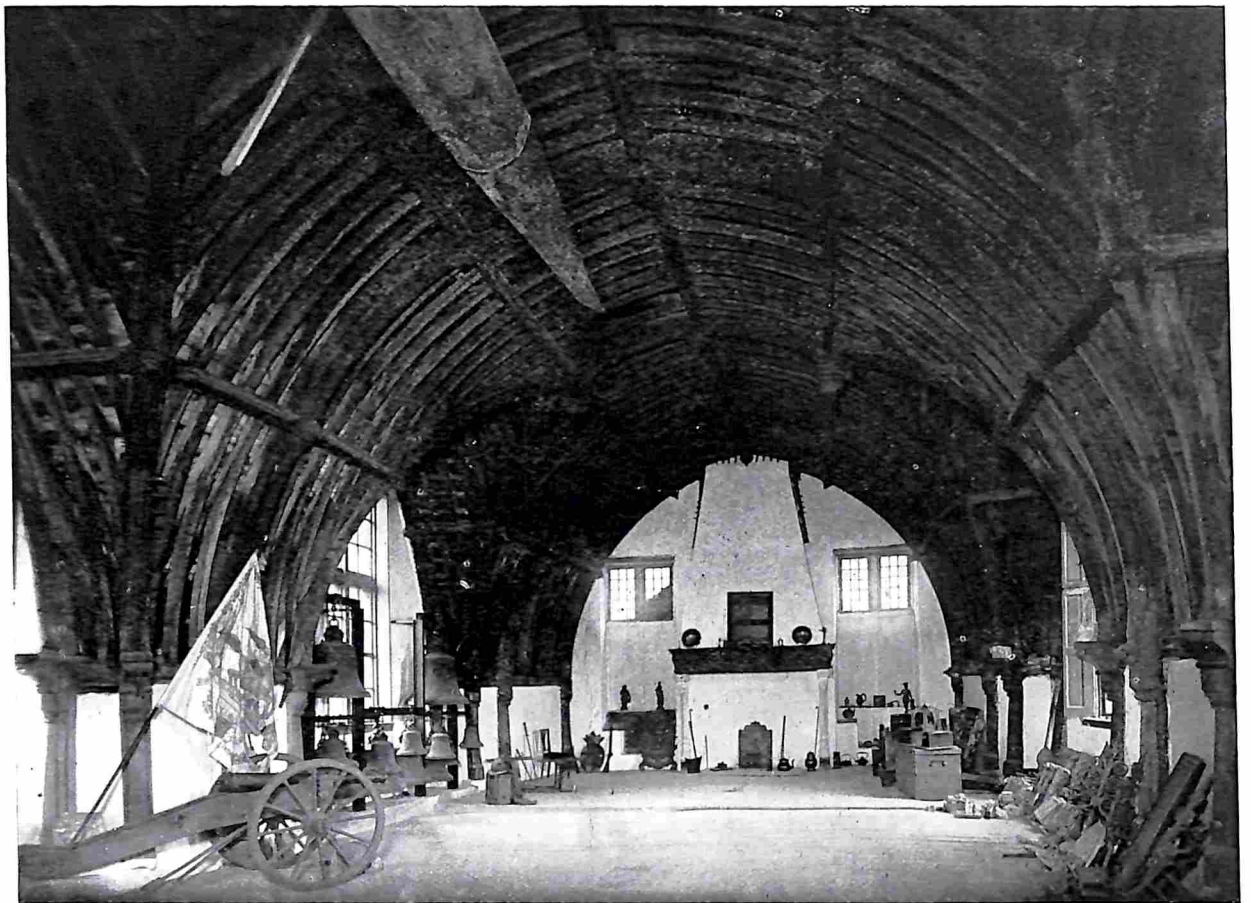
ZAL het regenen, zal het warm zijn? Menigeen die in Juni en Juli de mooie dagen van zonschijn en blauwe luchten telde, zat te rekenen of er in Augustus nog meer af kon. Augustus, vacantiemaand, rusttijd. Wie eenigzins kans ziet trekt deze maand naar buiten, naar strand en zee, bosch en hei, naar meren en plassen want het is zomer en in één week, twee, drie weken moet er dikwijls weer kracht worden opgedaan voor het geheele jaar. Wie tijdens de hittegolven van den voorzomer in de stad moest blijven werken op kantoor, achter de schrijfmachine, in groote magazijnen of in een druk huishouden, kon soms plotseling een visioen krijgen van een bloeienden meidoorn tegen blauwe lucht, van jonge eendjes zwemmend in een sloot, van een zomeravond in het hooiland. Maar natuurlijk is dat alles, toen eenmaal de lang verbeide vakantie in Augustus aanbrak, verdwenen. Het hooi is „binnen”, het land ligt kaal, de meidoorn is uitgebloeid en de eerste kuikens zijn volwassen. Het is alles buiten een beetje tweederangs geworden en behalve op de hei en langs de slootranden, die er dikwijls op sommige plaatsen nog weelderig uit kunnen zien, ziet het er wat uitgebloeid uit, wat

stoffig hier en daar, als regen lang uitbleef, en wat leeg. ☼ Wie er op let zal echter merken dat dit niet alleen wordt veroorzaakt door den verminderden bloei der planten, maar dat ook de vogels hieraan schuld hebben. Augustus is de stille maand, waarin de vogels zich weinig laten hooren, al laten de tiftjaf, de tuinfluiter in onze nabijheid en de leeuwrik op het land zich niet onbetuigd. De trek gaat reeds beginnen, is eigenlijk al, onmerkbaar, aan den gang en even voor zonsondergang kan men nu op bepaalde plaatsen zien hoe de trekkers gezamenlijk ter ruste gaan en wie in de maand Augustus zee, strand of duinen gaat bezoeken kan heel veel te zien krijgen, vooral op de stille uren en natuurlijk op een rustig plekje aan het „stille” strand. Op de Waddeneilanden en langs de groote rivieren kan men dan dikwijls de aardigste dingen waarnemen. ☼ Natuurlijk is het voor het plantenleven van belang of Augustus een aaneenschakeling is van gloeiende, warme dagen of dat zoo af en toe regen en dauw de planten komen verfrisschen. In het eerste geval bloeien slechts de meest sterke, geharde planten, als wilde wortel, zandblauwtjes, campanula, marjolein en andere, in het laatste geval is het kostelijk te zien hoe na een flinke onweersbui, die de lucht heeft gezuiverd, zich nieuwe knoppen openen. En wonderlijk, het schijnt ook dat er na zoo'n malsch, sappig regenbuitje, dat niet te kort duurde en niet te lang, ook meer insecten te voorschijn komen. Op de groote Bereklaaubloemen vinden we dan plotseling méér graafwespen, méér sluipwespen en bijzondere bijtjes dan een week te voren, toen de wegen nog pulverachtig droog waren en in de diepe kelken van de Winde zijn als zwarte stipjes de bijen zichtbaar. Augustus en September ook nog, zijn trouwens echte insectenmaanden. Als de herfst reeds bij stukjes en beetjes nadert en er af en toe in den avond reeds een geur over het land hangt, die niet meer van den zomer is, als de planten zaad gaan vormen en de vogels aanstalten gaan maken om te vertrekken, bereikt het insectenleven zijn hoogtepunt en daarom maken zij de bloemen in Augustus weer een beetje interessanter. Wie b.v. de schermbloemen van het fluitekruid in het voorjaar met die van de bereklauw of ook van den engelwortel of scheerling vergelijkt, ontdekt dadelijk het verschil. Zelfs in de afgeloopen lente, waarin het fluitekruid wel heel laat is ontloken, zagen we er nauwelijks eenige insecten op, hoogstens een paar sierlijk geteekende zweefvliegen. En nu, in Augustus, wemelt het op het wit van de groote schermen van kevertjes, vliegen, wespen, lieveheersbeestjes. Op de

DE NOBELPOORT (EINDE 15e EEUW) TE ZIERIKZEE

laatste bloemen der bramen zetten zich de zweefvliegen en in de kelken van de groote en de kleine akkerwinde zien we geregeld bijen. Op de Knautia en op de marjolein, tusschen de lage thijm op den grond, overal vliegen en springen de insecten, waaronder de logge hommels, de kleurige vlinders en de groote groene sprinkhanen wel het meest

DE STADHUISZOLDER TE ZIERIKZEE MET PRACHTIGE HOUTEN BEKAPPING, WAAR THANS HET STEDELIJK MUSEUM INGERICHT IS. LINKS DE KLOKKEN VAN HET VOORMALIG CARILLON VAN DEN STADHUISTOREN, GEGOTEN DOOR PETER VAN DEN GHEIN TE MECHELEN (1550—1554)

KNAUTIA

zijn roode honingmerken niet grappig en het duizendblad met zijn groote tuilen van witte, soms rozeroode bloemen, is het niet een uitkomst langs een stoffigen weg-rand? En dan de distels in allerlei soorten, die reeds zoo spoedig gaan pluizen en zoo gevaarlijk zijn voor dengene, die zijn tuin een tijd aan zijn lot overlaat. Als we goed kijken en tellen valt die bloemenarmoede in Augustus toch altijd weer mee en al is dan het gras wat stoffig, al staat er dan al heel wat zaad in de planten, geheel bloemloos zijn de dijken en wegen, de boschranden, de heipaadjes, de slootkantjes nog lang niet, want de meeste bloemen van Augustus hebben tevens de eigenschap langdurig te bloeien. Distel, boerenwormkruid, duizendblad blijven soms nog tot in October of November en nog andere voegen zich daarbij. Het kaasjeskruid b.v. is een van onze mooiste zomerbloemen, met mooie, doorschijnende lilagestrepte kroonbladeren en tot een kokertje vergreide meeldraden. Had de plant niet zulke grove bladeren, die de vrij groote, maar op korte stelen groeiende bloemen soms bijna geheel verbergen, dan was hij bij uitstek geschikt voor onzen tuin. Ook vertoonen zij in den zomer naast de bloemen al heel gauw vruchten, grappige platte kaasjes. Dan is er nog het prachtige hertshooi met zijn mooie, fijne, gele bloemetjes, zijn blaadjes, die, tegen het lichtbeken, overal doorschijnende plekjes vertoonen. Ook langs de kelkblaadjes zien we deze plekjes, die kliertjes blijken te zijn. ☞ Een van de mooiste zomerplanten is misschien wel de kamperfoelie, de „nimmermoede, die altijd een steuntje zoekt”, zooals Thijssse hem noemt in zijn prachtige boek „Omgang

met planten”. Die kamperfoelie geeft ons eigenlijk het heele jaar iets. Midden in den winter, als we loopen te huiveren in een dikke jas, ontplooit hij zijn bladpropjes, prachtig lichtgroen van tint en midden in den zomer ruik je hem al van verre. Nog later prijkt hij met zijn dieproode bessen, die vlug rijpen en voer vormen voor de vogels op den trek. Komen de bessen dan weer op een gunstige plaats terecht, aan een zonnigen boschkant, dan groeit een jong plantje uit, dat, daar het immers een plant wordt, die steun noodig heeft, er nog lang niet is. De steun moet gezocht worden en de top van het overhangende plantje begint dan ook langzaam rond te draaien tot het iets vindt en de plant kan gaan groeien. Geheel ongevaarlijk is de kamperfoelie niet, want de stengels, die zich om een of anderen tak hebben gewonden, worden steeds dikker en snoeren tenslotte de steun en toeverlaat. Deze echter wordt ook steeds dikker, zoodat op den duur èn de kamperfoelie èn de boom elkaar het leven benemen. Even interessant als de heele levensgeschiedenis van de plant is haar bloem, die soms hoog in een boom, tegen den avond wordt bezocht door razend snelle vlinders. Pijlstaarten, avondrood, gammaultjes, alle bezoeken zij de

geurende bloemen en waar een kamperfoelie in een tuin is aangeplant, is het een genot 's avonds wat te zitten en het spel van deze vlinders gade te slaan. Vóór de bloemen blijven ze staan en pompen er met hun lange tong de honing uit. Het vangen van dergelijke vlinders is uiterst moeilijk, zóó zie je ze, zóó zijn ze weg, om na een poos weer terug te keeren en dan weer snel te verdwijnen. Soms ook vliegen ze wel rond om

GROOT KAASJESKRUID

de lamp, maar dan is het nog moeilijker en zullen ze zichzelf wel hoogstwaarschijnlijk te pletter vliegen. Zoo zijn het dus in de zomermaand Augustus vooral de insecten, die leven brengen en vertier, die ons op de bloemen opmerkzaam maken, zelfs in den avond en al is de eerste fleur verdwenen, er

MARJOLEIN

blijft voor iedereen, die in Augustus met vakantie gaat, genoeg over. Het kan haast niet anders, wie op insectenjacht uitgaat, vindt bloemen; wie bloemen zoekt, vindt insecten.

Van een parel, een paradijs en een reus

DE REUS. — (II) VAN MENSCHEN

HET reusachtige eiland telt niet meer dan 3,5 miljoen inwoners, tot verschillende ethnologische groepen behoorend. Zooals we reeds meedeelden, is de belangrijkste stam die der Hova's, het plateau in het midden van het eiland bewonend. Zij zijn actief en intelligent en hun aanleg sluit zich spoedig bij de Europeesche kunst en cultuur aan. Hun kleur is olijfgacht, terwijl zij soms tamelijk licht, sluk haar bezitten. Over het geheel zijn zij slank, terwijl de vrouwen veelal een elegant figuur hebben. Hun uiterlijk doet eenigszins aan dat der Maleiers denken. Over de andere stammen, welke onderling veel verschillen vertoonen en geen van alle op hetzelfde peil van ontwikkeling staan als de Hova's, zullen wij niet uitweiden. Alleen vermelden wij als een voor iederen lezer zeker merkwaardige bijzonderheid dat de meerderheid der inlanders protestant is! Bij deze vergelijking zijn alleen de tot het Christendom bekeerde inlanders betrokken

ZOMER. HEGGEWINDE

kansel verscheen, het aantal tot ongeveer 600 aangegroeid was en er nog maar steeds meer mensen bijdruppelden op een wijze, welke geenszins als geruischloos kon worden gekenschetst. Overigens kan men slechts eerbied hebben voor deze eenvoudige „zwarten”, die op eigen kosten een steenen kerk van flinke afmetingen lieten bouwen met een mooien toren, een weelde welke lang niet alle gereformeerde gemeenten in ons land zich kunnen of willen veroorloven. Alle kerkgangers waren keurig op hun Zondagsch gekleed. Dat er op Madagaskar meer protestanten dan roomsch-katholieken onder de inlanders voorkomen, is waarschijnlijk het gevolg van het feit, dat de zending eerder op het eiland werkte dan de missie. Het zijn voornamelijk Amerikaansche en Noorsche zendingsgenootschappen, welke het veld hier bearbeiten. Naar wij later vernamen wo-

nen op het eiland vier Nederlanders, roomsch-katholieke geestelijken. Hun hart klopt nog altijd warm

voor hun vaderland en zij zien gaarne een landgenoot. Zooals gezegd hebben wij van elkaars aanwezigheid niets afgeweten; dat kan gebeuren op zoo'n reus! De namen waarnaar de inlanders luisteren, zijn al even onuitsprekelijk als die van steden, rivieren en dergelijke. Wat zegt men bijvoorbeeld van plaatsnamen als Ampanotomaisina, Ambalahovaka, Antaninarenina?

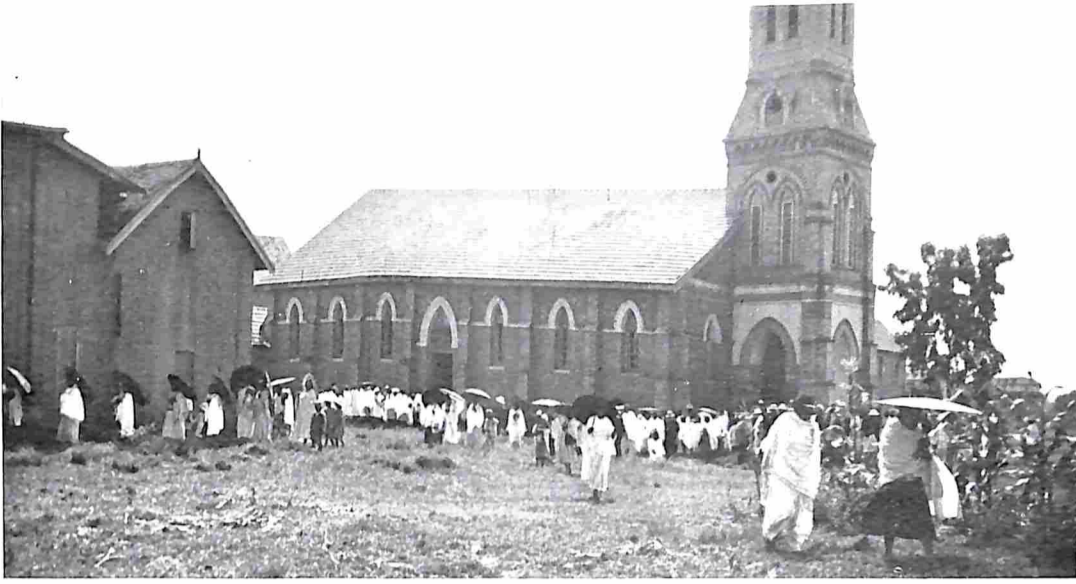
Den naam van een beroemd Koning noemden wij in een vorig artikel reeds, maar ook de meest eenvoudige man, die een rickshah in de straten van Antananarive, de hoofdstad, voorttrekt, heeft een naam die klinkt als een klok en volstrekt niet voor dien van den hoogwaardigheidsbekleeder onder doet. Wij stellen ons een gesprek voor dat plaats heeft tusschen een agent van politie, die een rick-sjah-

EEN INWONER VAN TANANARIVE KEERT HUISWAARTS VAN DE MARKT MET ZIJN BEDIENDE, DIE DE INKOOPE — BOVENOP EEN WITTE GANS — IN EEN MAND OP HET HOOFD DRAAGT

en de heidenen buiten beschouwing gelaten. De tot het Christendom bekeerde bevolking is echter vrij talrijk. Onder de protestanten nemen, merkwaardig alweer, de Calvinistische groepen een belangrijke plaats in, indien misschien niet de belangrijkste. Wij woonden in Antsirabé een godsdienstoefening bij, waarvan we weliswaar geen woord verston-

den, maar waaruit we konden afleiden dat de dienst eenzelfde liturgie en indeeling had als in de gereformeerde kerken van diverse pluimage in Nederland. Alleen bleken de kerkgangers nog minder benul van tijd te hebben dan velen in ons goede vaderland, want toen de dienst begon, waren er zoowat 200 mensen in het kerkgebouw, terwijl na een half uur, maar nog voordat de zwarte dominee op den

KERKUITGANG TE ANTSIRABÉ, HET „VICHY” VAN MADAGASCAR

looper wegens overtreding van de maximum snelheid bekeuren wil! ☼ De agent: Naam? ☼ Slachtoffer: Rasoanandrasana. ☼ De agent: Adres? ☼ Slachtoffer: Rue d'Ambasahadimangatsiaka. ☼ De leiding van de groote zaken berust in handen van Fransche firma's, evenals die van de hotels. In tegenstelling met die op Réunion beschikt Madagaskar over moderne, goed ingerichte hotels. De Fransche keuken wordt er over het algemeen ook uitstekend verzorgd. Overigens doet zich hier hetzelfde euvel voor als op Réunion, men probeert den vreemdeling of gast door middel van allerlei kleine trucjes meer geld afhandig te maken dan waarop men recht heeft, de goeden natuurlijk niet te na gesproken. Zoo specificeert men bijvoorbeeld een rekening niet. Verzoekt men daarom, dan blijkt dat een vergissing naar den hoogen kant is begaan. Indien er kamers van verschillende prijzen officieel aangekondigd staan, zijn de goedkoopere bezet, terwijl bij nader onderzoek blijkt dat dit niet het geval is. En zoo is er meer. Natuurlijk maakt men zich aan dergelijke praktijken niet alleen in het hotelbedrijf schuldig, maar ook in andere zaken. Van betrouwbare zijde bijvoorbeeld vernamen wij dat een groote Fransche scheepvaartmaatschappij precies hetzelfde trucje had trachten toe te passen. ☼ In dit verband moet ons nog van het hart, dat de bekende Fransche scheepvaart-onderneming de „Messageries Maritimes” het er blijkbaar op toelegt haar klanten van zich te vervreemden. Verschillende voorbeelden van gebrek aan medewerking, aan hulpvaardigheid, aan

„service”, alle blijk gevend dat de leiding der maatschappij niet voldoende van een commerciëelen geest doordrongen is, zouden wij kunnen noemen. Wij zullen één staaltje daarvan, betrekking hebbend op het agentschap op het eiland Réunion, vermelden. ☼ Op Mauritius hadden wij onze passage van het eiland Réunion afgeboekt en volledig betaald. Wij ontvingen daarvoor een „billet provisoire” dat we op Réunion bij den hoofdagent moesten inwisselen tegen een „billet définitif”. Wij belden te Cilaos den hoofdagent te St.-Denis op met het verzoek den volgenden ochtend het definitieve biljet te willen meenemen aan boord van het schip, waar ik hem

zou ontmoeten. De hoofdagent weigerde dit echter en verzocht ons dien middag op zijn bureau te komen. Toen ik hem mededeelde dat het verkeer naar beneden eerst na 3 uur mogelijk was, ik dus niet voor op zijn vroegst 8 uur 's avonds bij hem kon zijn en bovendien voor het traject van de haven naar de hoofdstad en terug extra 350 francs kon neertellen, luidde het ongelooflijke antwoord dat dit hem speet, maar dat ik dan maar tot de volgende boot (twee weken later!) moest wachten!!! De plaatselijke agent in Le Port bleek ook al weinig toeschietelijk, maar na veel gezanik was hij eindelijk bereid de biljetten-omwisseling, een zuiver formeele handeling welke één franc kost, kort voor het vertrek van het schip te bewerkstelligen. Dan handelen Nederlandsche scheepvaartmaatschappijen toch wel een beetje anders !

BROEDENDE SCHOLEKSTER

DE SCHOLEKSTER

DOOR R. J. DE STOPPELAAR

EEN morgen goed halfweg Maart. Het heeft gevoren. De landen zien wit. Windstil. De zon rolt het ruige vriesgordijn snel op van de weiden, zet een paar vogelsilhouetten op een waldijk neer in 't volle licht. Beide dragen 't zelfde veerenpakje; zwart, wit, rood. Zwart en wit zijn 't lijf, rood de snavel en de pooten, evenals de iris en de oogleden. Deze vogel draagt onderscheidene namen: Oestervisscher, zeeekster, zeekievit, bonte Piet, strandkievit, maar is het meest bekend als scholekster. Kleumsch, met opgetrokken schouders, staan ze boven op den dijk en gluren langs den laksnavel met even een zijdelingschen blik naar mij, die dit vertolkt: „we zijn weer terug”. ☼ „Van den Nijl?” ☼ „Den Nijl”. ☼ Dan kijken ze weer recht naar omlaag.

NEST MET EIEN VAN DE SCHOLEKSTER

☼ Er zit maar heel weinig leven in deze roodsnavels den eersten tijd na de aankomst in 't vaderland. Als de kievitdoffers al lang buitelen en roepen over de akkers, de grutto's vleugelwikkend jodelen boven de eerste dotterbloemen, dan staat daar zoo'n stel strandkieviten nog bijna als bevroren tusschen de madelieven, dan doen Piet en Pietje alsof zij nooit weer bruiloft zullen houden op de groene wei. Nauwelijks verplaatsen zij zich, ze staan maar te droomen en te kijken langs den oranje pikker. Maar langzaam aan wordt het anders. Laat de warme Aprilzon de landen zienderoog doen groeien, laten de paardebloemen pronken in 't volle geel, de pinksterbloemen knoppen, dan wordt alle traagheid afgeschud en de vroolijke fluit van de scholekster: te-lu! te-lu! pijpt voor de jonge lammeren. Dan is er de vlucht van Piet en Pietje over de velden, de huwelijksvlucht met helder gejubel: te-ru! te-ru! te-ru-tu-tu-tu! met schel geklank: te-pie! te-pie! Later dan de andere weidevogels begint de scholekster met het leggen van eieren. Deze zijn groot en op leem- of zandkleurigen ondergrond mooi bruin bestipt, gevlekt en bekriebeld. En nu begint het leuke „voor den gek houden”-spelletje tusschen het wijfje en ieder, die haar nest nadert. Veeltijds heeft het u zelf al lang gezien of is het gewaar-

schuwd door het mannetje door een stoot op de alarmfluit. Dan sluipt het in gebogen houding van de eieren en gaat een eind verder zitten om u in den waan te brengen dat daar haar schat heeft. Dikwijls gelukt de truc. Maar hebt ge geluk om dicht in de buurt van het nest te komen, dan stormen onder luid misbaar twee roode snavels recht op u aan, schieten op het laatste moment langs of over u heen, om deze manoeuvre keer op keer te herhalen. Het wildst wordt deze charge uitgevoerd wanneer in het nest de leuke kleine donkere donzige dikke gemarmerde kleintjes zitten. ☼ Vele scholekstermannen paren niet. Hier zijn heel wat jongezellen onder, die pas een eigen huis stichten als ze een paar jaar oud zijn, maar toch ook ridders in volle pracht en kracht, die van een huwelijk hebben moeten afzien uit gebrek aan een bruid, daar er meer mannetjes dan vrouwtjes zijn onder de bonte Pien-

JONGE SCHOLEKSTERS

ten. Plezier in 't leven hebben ze echter genoeg. Op gezette tijden houden ze bijeenkomsten, staan dan eerst in een kring, zwijgend, als in diepe gedachten. Opeens heft één den kop en vraagt: te-lu? Een ander antwoordt: Te-lu! Een soort van vraaggesprek of aan de ordestelling van een probleem, dat de gemoderen opwindt. Want plots gaan alle onder 't uitstooten van „lu-” en „tu-” en „ru-” klanken driftig door elkaar loopen te betoogen. En het einde is een jodelende rondvlucht in wijden cirkel over land en water, om den dorpstoren, de boerderijen door het avondzonlicht. ☼ Die mooie roode snavel is houw-, steek- en knijpinstrument. Houw- en steekwapen om er de gevonden schelpdieren mee stuk te slaan; menige zoetwatermossel eindigt zijn bestaan in een scholekstermaag. Tal van leege mosselschelpen wijzen langs de vaart en door de weiden de plekken, waar Piet gedineerd heeft. Knijpparaat is de pikker vooral in den werftijd om de wijfjes. Dan kunt ge zoo'n paar heertjes aantreffen in opgewonden staat, waarbij de een den ander bij de vleugelpunt tracht te grijpen. Gelukt dit, dan is 't één geruk en geschrep, gedraai en gezwaai van wit, zwart, rood, totdat de beetgepakte zich los heeft gewurmd en wegschommelt om elders te beproeven op zijn

beurt overwinnaar te worden, terwijl hij, die de zege behaalde, een bad gaat nemen, de verfomfaaide veeren gladstrijkt, en dan met een paar soortgenooten onder vreugdig schel gepijp een toertje gaat maken in wilde vlucht over de landouwen. ☼ Een scholeksterfamilie blijft gezellig bijeen nog lang nadat de jongen, te herkennen aan de witte vlek in de zwarte borst, vluchtig zijn geworden. Als grutto's en tureluurs reeds zijn afgereisd naar de zee en de wadden, stapt zoo'n scholekster-huishouding nog met zijn zessen rond tusschen de koeien op de nazomersche wei. Maar als het guur gaat worden, diep herfst, dan gaan ze er van door. Vele overwinteren op de Waddeneilanden en aan de kust van de onstolbare zee, andere reppen de wieken over zeeën en landen weer naar den Nijl, om op de slikbanken naar schaaldieren te zoeken.

Schandaal in het Collège Musulman (Vervolg van bladz. 399)

TOEN zond op zekeren dag — er waren intusschen drie jaar verlopen — een uitgever hem een pas verschenen boek over Tripolitanië. Met een lichten zucht en een gebaar van verveling, van tegenzin bijna, legde hij het boek terzijde. Wat moest hij daarmee? Kende hij dat niet alles van buiten? Had hij niet een dikke slotstreep onder het hoofdstuk „Oriënt” getrokken? Maar een aldoor groeiende nieuwsgierigheid liet hem geen rust. Hij nam het boek weer ter hand, las het stofomslag, het voorplat van den band, legde het weer weg, greep er nog eens naar — hij moest toch tenminste de plaatsjes bekijken. Het was 's avonds tien uur. Toen hij om drie uur het licht uitdeed, stond er in het boek over Tripolitanië geen zin meer, dien hij niet gelezen had. ☼ Den volgenden morgen ontwaakte hij met een dof gevoel in het hoofd. Den ganschen dag wilde hem niets gelukken. Iedereen verbaasde zich, zoo verstrooid, geprikkeld en onrustig als hij was. Dien avond was zijn besluit genomen. Vierentwintig uur nadat hij het noodlottige boek gekregen had, ging hij aan zijn schrijftafel zitten en schreef een dozijn brieven. Was er ergens in Voor-Azië of in Noord-Afrika plaats voor een leeraar Fransch? dat was plotseling voor hem de gewichtigste vraag geworden. Een „ja” betekende — leek hem nu toe — het weergevonden paradijs; een „neen” — hij moest er niet aan denken. ☼ Onder den invloed van professor Gain nam het Collège Musulman spoedig

een groote vlucht. Nieuwe moed bezielde de leeraren, die er zich tevoren niet goed thuis gevoeld hadden en een nieuwe golf van geestdrift en ijver maakte zich van allen meester, die geleidelijk in het routinewerk verlamd waren. Het getal leerlingen verdubbelde zich in korten tijd. ☼ Wat professor Gain deed om de leerlingen voor zich in gloed te zetten, om in enkele uren hun onbegrensd vertrouwen te winnen, is moeilijk te zeggen. Eigenlijk niets. Hij gaf zich, zooals hij was en hij nam de anderen, zooals zij waren. Dat is alles. En de jonge Arabieren, die een veel fijner gevoel voor het substantieele in den mensch hebben dan wij (die eigenlijk slechts nog één ding waardeeren: beroepsprestaties) zagen zijn waarde terstond in.

☼ Professor Gain was ten zeerste verheugd, zoo goed als alles ging. Voor één ding was hij bang geweest: terwijl hij in Egypte als Franschman politiek een neutrale of althans bijna een neutrale was, behoorde hij hier tot het volk, dat het land beheerschte en door vele inheemschen als veroveraar, uitbouter en onderdrukker werd aangezien. Al spoedig bleek echter, dat de hinderpaal, die de politieke tegenstelling vormde, eerder kleiner was dan te Caïro: terwijl nationaal bewustzijn en politieke wil den Egyptenaar reeds volkomen beheerschten, waren beide bij den jongen Fassi eerst in het stadium van ontwaken. ☼ Het Collège Musulman is niet rijk aan bewogen dagen. De dagen vervliegen gelijkmatig en week voegt zich aan week, maand aan maand, jaar

Foto Doeser

BLARICUMSCHE BOER MET BLAASPIJP BIJ DEN HAARD

aan jaar, zonder dat iets onverwachts of opwindends den traag vlietenden loop der dingen stoort. Er zijn geen spanningen en tegenstellingen tusschen leerlingen en leeraren, er zijn geen stakingen en geen rebellies, de onschuldigste streken komen nauwelijks voor De kracht, die in Europeesche jongelieden gist en tot wilde uitbarstingen leidt, heeft bij de Arabieren van dezen leeftijd reeds lang haar natuurlijke ontplooiing gevonden. Evenmin zijn er tijden van crisis met wild gejacht, examen- en overgangs-angsten. Niemand heeft haast in het Collège Musulman, niemand komt het op een jaar meer of minder aan. Waarom ook? De wijsheid laat zich niet dwingen; als een genade daalt zij op ons neer, wanneer haar uur gekomen is. „Alle tijd is van Allah”.

(Slot volgt)